

Seznam příloh

1. Medailonky vybraných učitelů:

Adolf Bartošík.....	134
Rudolf Čapek.....	134
Stanislava Fanderlíková.....	134
Vilém Fried.....	135
Jan Havlíček.....	135
Růžena Herlingerová.....	136
Alois Krušina.....	136
Josef Mlejnek.....	137
Olga Müllerová.....	137
Václav Patzak.....	137
Miloš Sova.....	138
Arthur Rose Weir.....	138

2. Obrazové přílohy

2.1. Mapa – umístění československých škol.....	140
zdroj: Zora Damová	
2.2. Razítka škol (1940, 1943).....	140
zdroj: NA, PATZAK, různé materiály.	
2.3. Leták „Československé děti do Československé školy!“.....	141
zdroj: VHA, <i>Osv.-VB</i> , karton 12.	
2.4. Budova školy v Hinton Hall.....	142
zdroj: NA, Sb. ČŠ-VB, karton 3, inv. č. 21, sig. 500.07, fotografie budovy v Hinton Hall.	
2.5. Budova střední školy v Llanwrtyd Wells (pohled z 50. let).....	142
zdroj: www.ebay.com	
2.6. Státní škola v Camberley učebna.....	143
zdroj: MÚ AV, EB II, inv. č. 722, k. 312, složka Československé škola ve Whitchurchi, přání Edvardu Benešovi k Vánocům 1940, fotografie učebny.	
2.7. Národní škola Maesfen Hall, návštěva prezidenta Beneše s chotí.....	143
zdroj: NA, Sb. ČŠ-VB, karton 2, inv. č. 15, sig. 400.02, děti s Edvardem Benešem, děti s Hanou Benešovou, děti v krojích s britskými vlajkami, školní fotografie.	
2.8. Dobrodružství králíčka Legoše, komiks z časopisu <i>Poupě</i>	143
zdroj: NA, MV-L, karton 109, inv. č. 988, sig. 2-8-21/1, ukázka z časopisu <i>Poupě</i> č. 7-8.	
2.9. Střední škola Hinton Hall, život na škole.....	144
zdroj: NA, Sb. ČŠ-VB, karton 3, inv. č. 21, sig. 500.07, práce v kuchyni, bohoslužba a chlapeci	

nad globusem.

- 2.10. Ukázky učebnic vydaných ve Velké Británii.....144
zdroj: VHA, Šk-VB, karton 6, *Zoologické tabulky*.
- 2.11. Maturitní tablo prvních vojenských maturit, duben 1941.....145
zdroj: NA, PATZAK, karton 97, složka zkoušky maturitní – Maturitní zkoušky vojáků v Anglii.
- 2.12. Účastníci kurzu Summer School na univerzitě v Bangoru 1941.....145
zdroj: NA, PATZAK, karton 90, složka Letní škola v Llanwrtyd Wells, příloha ke Zprávě o Summer School v Bangor za dobu od 19.7-16.8.1941“ Jaroslava Tomčíka.

1. Medailonky vybraných učitelů

ADOLF BARTOŠÍK (*1907, † 1989)

Byl bibliofilem, grafikem, ale také učitelem se zájmem o esperanto, vyučoval na Moravě, posléze v Jugoslávii a Holandsku, kde ho zastihla válka. V květnu 1940 byl v Londýně odveden do československé armády, kde byl jako talentovaný grafik zaměstnán při osvětové činnosti (navrhoval plakáty, propagační materiály i odznaky a razítka). Podílel se také na vzniku archivu k historii vojenského života zde. Později byl armádou uvolněn pro československou národní školu a od podzimu r. 1943 působil jako ředitel na škole v Maesfen Hall.

Po válce se vrátil do Československa, kde působil na Ministerstvu informací. Později pracoval jako učitel na školách pro děti s vadou řeči, dále se věnoval esperantu, byl zakládajícím členem klubu esperantistů, a filatelii.⁴⁷²

RUDOLF ČAPEK (* 1913, † ?)

Učil na obecných školách od roku 1932, po šesti letech odešel do Francie, kde vyučoval na doplňovacích školách v Marseilles, Viane, Bordeaux a Cognacu. Po 15. březnu 1939 se odmítl vrátit do Čech a vstoupil do zahraniční akce. Ve Francii se mu 5. června 1940 narodila dcera a záhy byl spolu s manželkou evakuován do Velké Británie, kde nastoupil jako učitel na české státní škole.⁴⁷³ Byl tajemníkem a hospodářským správcem školy, pořádal letní tábory pro děti a vydával časopis *Poupě*.

Po návratu do Čech se stal školním inspektorem pro Chotěbořský okres. V roce 1952 se ujal znárodněného sídla v Nové Vsi u Chotěboře a ve spolupráci s obcí zde vybudoval dětský domov.⁴⁷⁴

STANISLAVA FANDERLIKOVA roz. Zvědělíková (* 1914, † 1980)⁴⁷⁵

Byla odbornou učitelkou pro měšťanské školy, před válkou působila na československých školách v severní Francii, posléze působila na státní škole ve *Whitchurchi*. Byla manželkou *Velena Fanderlíka*, zakladatele skautingu v Brně, se kterým v roce 1953

⁴⁷²*Medailonek Adolfa Bartošíka* na stránkách Burda Austion s.r.o., která prodává jeho sbírku z doby 2. světové války <http://www.burda-auction.com/cz/sberatelstvi/odborne-clanky> (článek z 31. ledna 2012, stav k 20. dubnu 2013).

⁴⁷³NA, fond Československá státní střední škola ve Velké Británii (ČSSŠ VB), inv. č. 61, k. 18, *Personální spis Rudolfa Čapka*.

⁴⁷⁴O dětském domově více *Historie Dětského domova Nová Ves u Chotěboře* přístupné on-line na <http://www.ddnv.cz/detsky-domov/historie-detskeho-domova-nova-ves-u-chotebore.html> (k 9. dubnu 2013).

⁴⁷⁵Údaje *Českého spolku v Bratislavě*, přehled výročí, přístupný on-line na <http://www.cesi.sk/vyr/vyr503.htm> (k 5. dubnu 2013).

emigrovala z Československa do Kanady, kde studovala malířství.⁴⁷⁶

VILÉM FRIED (* 1915, † 1987)

Studoval angličtinu a němčinu na Univerzitě Karlově, byl studentem zakladatele české anglistiky Viléma Mathesia (1882-1945), kterému od roku 1937 do roku 1939 asistoval. Vzhledem ke svému židovskému původu byl v březnu 1939 z této funkce propuštěn, ale ještě 3. března 1939 obdržel doktorát z germanistiky. Pomocí britských přátel se mu podařilo v dubnu získat vízum do Velké Británie, a poté co mu gestapo 24. srpna udělilo povolení k výjezdu, odjel legálně z Protektorátu Čechy a Morava.

V Anglii vyučoval na britských školách, od října 1939 do března následujícího roku v Devonu, později ve večerních kurzech v Chestfieldu. V březnu roku 1941 nastoupil na Československou státní školu jako profesor angličtiny, sám měl přitom aprobaci pro výuku němčiny na středních školách. Do armády byl odveden 5. července 1941, ale získal studijní odklad.⁴⁷⁷

Po návratu do Československa působil v akademické sféře, pracoval na katedře anglistiky, kde propagoval obor aplikované lingvistiky, byl jmenován docentem a roku 1968 mimořádným profesorem, v letech 1956-1959 a 1966-1968 zastával funkci proděkana Filozofické fakulty Univerzity Karlovy. Byl rovněž členem klubu moderních filologů, kde se roku 1966 stal předsedou nově zřízené „zahraniční komise“.⁴⁷⁸ V akademickém roce 1969/70 navštívil kalifornskou univerzitu v Los Angeles, z níž se již nevrátil do vlasti a opět se rozhodl zakotvit ve Velké Británii. V letech 1970-1973 vyučoval němčině na Portsmouth Polytechnic a poté získal profesorské místo na západoněmecké univerzitě v Duisburgu, kde pomohl založit katedru anglistiky.⁴⁷⁹

JAN HAVLÍČEK (*1905, † 2006)

Učil na středních školách v Brně. V prosinci roku 1939 utekl za hranice, již v Budapešti se přihlásil k zahraniční akci, jeho cesta pak směřovala přes Bělehrad a Bejrút do Francie, kde v únoru roku 1940 narukoval do československé armády. Na jaře roku 1941 byl uvolněn jako učební síla na státní školu, kterou od podzimu téhož roku vedl jako ředitel,

---

476Heslo *Velen Fanderlík a Stanislava Fanderlíková*, in: Encyklopedie dějin města Brna, přístupné on-line na <http://encyklopedie.brna.cz> (k 21. dubnu 2013).

477NA, ČSSS VB, inv. č. 61, k. 18, *Personální spis Viléma Frieda*.

478X. *Ročenka klubu moderních filologů při československé akademii věd za rok 1966*, Praha 1967, s. 30.

479*Forms and Functions: Papers in General, English, and Applied Linguistics: Presented to Vilem Fried on the Occasion of His Sixty-Fifth Birthday*, Bd., 1981, s. 5-6.

později se stal ředitelem školy střední.⁴⁸⁰

Do Prahy se vrátil jako kapitán československé armády a vyučoval na gymnasiu v Nerudově ulici, v roce 1951 byl nucen ze školy odejít pro svou zahraniční činnost, dál ale vyučoval na pražských školách. Roku 1990 byl povýšen na plukovníka ve výslužbě, byl vyznamenán medailí za pedagogickou činnost v době druhé světové války.⁴⁸¹ Roku 2006 byl, již in memoriam, navržen na státní medaili za zásluhy.⁴⁸²

RŮŽENA HERLINGEROVÁ roz. Schwarzová (* 1893, † 1978)

Sopranistka a hudební pedagožka, od roku 1910 působila ve Vídni, ve 20. letech koncertovala v Paříži, Londýně, New Yorku a dalších velkoměstech. V době vzniku Protektorátu Čechy a Morava byla v Paříži a aktivně se účastnila československé akce, později působila v Londýně. Od února 1941 byla zaměstnána jako učitelka hudby na státní škole ve Whitchurchi, mimo to koncertovala na československých akcích.⁴⁸³ Později se spolu s dcerou usadila v Kanadě.⁴⁸⁴

ALOIS KRUŠINA (* 1909, † ?)

Rodák z Prostějova byl jako vynikající žák tamního gymnasia vyslán v letech 1925-1928 na studia do francouzského Dijonu, zde na Carnotově lyceu absolvoval baccalaureát, který si v Čechách doplnil zkouškou z matematiky a latiny, aby mohl studovat bohemistiku a romanistiku na Filozofické fakultě Karlovy univerzity. Poté působil jako středoškolský profesor, mimo jiné na francouzském gymnasiu v Praze, aby se na podzim roku 1938 vrátil do Dijonu jako správce československého oddělení tamního lycea. Vyučoval zde češtině a dějepisu a zároveň působil jako lektor českého jazyka a literatury na univerzitě v Dijonu. Jeho práce zde skončila v červnu roku 1940, kdy odešel spolu se svými žáky do Adge, kde narukoval do československé armády.

V březnu roku 1941 nastoupil jako pomocná síla na školu ve Whitchurchi, z vojenské služby byl plně uvolněn až v lednu roku 1943.⁴⁸⁵ V Británii se také oženil, rovněž s ošetřovatelkou na škole Evu Vrbovou, která přijela do Anglie v květnu roku 1939 jedním

---

480NA, ČSSŠ VB, inv. č. 61, k. 18, *Personální spis Jana Havlíčka*.

481NA, Sb. ČŠ-VB, Kazeta ČT 1, Zprávy (Češi v Británii), b.d.

482*Návrh senátu na propůjčení nebo udělení státních vyznamenán pro rok 2006 (24. 5. 2006)*, přístupné on-line na: <http://www.skaloud.net/senat/aktuality/navrh-senatu-na-propujceni-nebo-udeleni-statnich-vyznamenani/> (k 19. dubnu 2013).

483NA, ČSSŠ VB, inv. č. 61, k. 18, *Personální spis Růžena Herlingová*.

484Heslo Růžena Herlingerová, in: *Český hudební slovník*, přístupný on-line na adrese: <http://www.ceskyhudebnislovník.cz/slovník/index.php> (k 21. dubnu 2013).

485NA, ČSSŠ VB, inv. č. 61, k. 18. *Personální spis Aloise Krušiny*.

z Wintonových transportů jako vedoucí skupiny dětí. Ještě v Anglii se jim narodila dcera Marie.⁴⁸⁶

Po válce se vrátil do Čech, kde působil na Ministerstvu školství, od r. 1950 pracoval na Státním ústavu jazykovém a o pět let později nastoupil jako učitel češtiny pro zahraniční studenty na Filosofické fakultě Karlovy univerzity, později působil na katedře překladatelství a tlumočnictví. Napsal řadu odborných článků z odboru překladatelství a jazykové výuky, je rovněž autorem učebnic francouzštiny a češtiny pro cizince (*Say it in Czech, Dites-le en tchèque* či *Sagen Sie es tschechisch*). Za zásluhy o šíření francouzské kultury mu bylo roku 1970 uděleno francouzské vyznamenání Akademických palm (Palmes Académiques).⁴⁸⁷

JOSEF MLEJNEK (* 1890, † ?)

Studoval zemskou vyšší reálku v Telči, roku 1909 složil učitelskou zkoušku v Praze a začal vyučovat na obecních školách. Roku 1914 byl odveden do 1. světové války, kde strávil většinu doby v ruském zajetí, od roku 1919 působil jako řídicí učitel v obci Chlísov a později v Sedleci, okres Třebíč.⁴⁸⁸ Před válkou vyučoval na doplňovací škole v Paříži, kde se podrobil odvodu, ale nebyl povolán. Od podzimu 1940 působil jako učitel na československé státní škole, později na doplňovací škole v Newcastle a v Londýně. O jeho poválečném působení není nic známo.

OLGA MÜLLEROVÁ (*1902, † ?)

Byla učitelkou obecných a měšťanských škol, před válkou působila na československé škole v bulharské Sofii, od počátku března zaměstnaná při vojenské správě v Paříži. V létě roku 1940 se účastnila slyšení učitelů u prezidenta Edvarda Beneše a patřila mezi první učitelky na státní škole, zaměstná zde byla od září 1940. Od léta 1941 působila na doplňovací škole v Newcastle upon Tyne, aby na podzim následujícího roku nastoupila do vedení oddělení pro záležitosti čl. národních škol při školské správě Ministerstva vnitra.⁴⁸⁹

VÁCLAV PATZAK (* 1891, † 1954)

Středoškolský profesor, osvětový pracovník, publicista a politický činitel. Vyučoval od roku 1914, letech 1925-1939 působil na Ministerstvu školství, a od roku 1928 byl zároveň

486ZUNOVÁ, Andrea: *Wintonovo Dítě*, in: *Právo*, 18. 7. 2002, s. 8.

487TRÁSKAL, Jaromír: *Alois Krušina – devadesátiletý*, in *Cizí jazyka*, r. 42, č. 7-8, 1999, s. 139.

488Opis pamětní knihy školy v Sedleci zveřejněné k 100 výročí školy v Sedleci, přístupné on-line na: <http://www.ms-sedlec.estranky.cz/clanky/historie/> (k 29. 4. 2013).

489NA, MV-L, inv. č. 195, sig. 2-65-7, k. 257, *Návrh na ustanovení a zařazení zaměstnanců čs. republiky v zahraničí, listopad 1941*.

ústředním tajemníkem Dělnické akademie. Byl také ve výboru Sociálně demokratické strany.

Podílel se na akci „Věrní zůstaneme“, v dubnu roku 1939 odjel do Velké Británie, kde byl již od počátku politicky a organizačně činný, v letech 1941-1945 zde vydával časopis „Nová Svoboda“. V létě roku 1940 nastoupil jako předseda školského a osvětového odboru Ministerstva vnitra.

Po návratu do Československa pracoval na Ministerstvu informací a v letech 1945-1948 pokračoval ve své činnosti jako předseda Dělnické akademie, od r. 1948 Sociální akademie. V roce 1949 odsouzen v rámci politického procesu k mnohaletému vězení, kde také zemřel. Roku 1968 byl in memoriam oceněn Řádem práce.⁴⁹⁰

MILOŠ SOVA (* 1896, † ?)

Středoškolský profesor, vyučoval od roku 1922, ve Francii při českých sekcích lyceí působil poprvé mezi lety 1925-1928 na lyceu v Dijoně, roku 1935 se do Francie vrátil, tentokrát do Nimes, kde působil až do roku 1940, kdy v červnu vstoupil do československé armády. Záhy po příjezdu do Velké Británie se začal podílet na budování československé státní školy a stal se jejím prvním ředitelem. Počátkem školního roku 1941/42 toto místo opustil, aby se stal lektorem češtiny na *School of Slavonic and East European Studies* v Londýně.⁴⁹¹ Po válce vydal několik učebnic češtiny pro cizince.

ARTHUR ROSE WEIR (* 1906, † 1961)

Pocházel z Richmondu s kraji Surrey⁴⁹², studoval chemii, roku 1927 dosáhl v Londýně titulu bakalář přírodních věd. Vzhledem k hospodářské krizi měl problém nalézt práci, a tak odjel doplnit svá studia do zahraničí. Vybral si Československou republiku, kde dokončil svá studia na Přírodovědecké fakultě Karlovy univerzity, studoval u profesora Jaroslava Heyrovského a roku 1933 dosáhl titulu RNDr. Přitom od září 1931 do března roku 1939 vyučoval chemii a fyziku na anglickém reálném gymnasiu v Praze II, Ječné ulici, kde se také seznámil s učitelkou Jaroslavou Michálkovou, s níž se roku 1934 oženil.

Původně zřejmě zamýšlel v Praze zůstat na trvalo, události po Mnichovské dohodě ho ovšem přiměly i s rodinou k návratu do Velké Británie, kde pokračoval v učitelské činnosti na britských školách, nadále se ovšem zajímal o českou akci a 1. května 1941 nastoupil jako učitel chemie a fyziky na československou státní školu ve Whitchurchi, kde zároveň působil, jako znalec místních poměrů při komunikaci s britskými úřady i veřejností.

⁴⁹⁰Heslo Václav Patzak, in: *Malá československá encyklopedie*, část M-Pol, Praha 1986, s. 818.

⁴⁹¹NA, ČSSŠ VB, inv. č. 61, k. 18, *Personální spis Miloše Sovy*.

⁴⁹²NA, ČSSŠ VB, inv. č. 61, k. 18, *Personální spis Arthura Weira*.

Po válce se rodina Weirova vrátila do Čech, Arthur Weir zde učil angličtinu pracovníky zahraničního obchodu a působil i ve večerních kurzech. Po událostech roku 1948 se ovšem rodina opět stěhovala do Velké Británie, tentokrát natrvalo. Vyučoval zde na dívčí škole v Westonbirtu v kraji Gloucestershire, kde studovaly také jeho tři dcery. K jeho zájmům patřila sci-fi, byl členem klubu čtenářů British Science Fiction association, do jejích publikací hojně přispíval a od jeho smrti se zasloužilým členům uděluje putovní stříbrný pohár „Doc. Weir Award.“⁴⁹³

---

⁴⁹³ČAPOVIČ, Jan, Dr. Arthur Rose Weir 1906-1961, in: Bulletin asociace českých chemických společností, r. 37, č. 1, 2006, s. 77-78.

2. Obrazové přílohy

● Státní škola národní   ● Státní střední škola   ● Školy doplňovací

2.1. Mapa – umístění československých škol

2.2. Razítka škol (1940, 1943)

Československé dítě v Anglii do československé státní školy!!!

VYUČOVÁNÍ V DUCHU DEMOKRATICKE REPUBLIKÁNSKÉ
ČESKOSLOVENSKÉ ŠKOLY.

DŮKLADNÉ VZDĚLÁNÍ NAUKOVÉ A JAZYKOVÉ.

INTENSIVNÍ VYUČOVÁNÍ ANGLIČTINĚ.

PLATNOST VYSVĚLČENÍ DOMA.

DOBŘÍ A VÝŽIVNÁ STRAVA.

NÍZKÉ ŠKOLNÉ.

PŘIHLÁŠKY A INFORMACE:

Školská správa ministerstva vnitra RČS
62E Prince's Gate, Exhibition Road
London S.W. 7. Telefon: Kensington 01-86,
Čsl. státní škola Hinton Hall
Whitchurch, Salop. Telefon: 377.

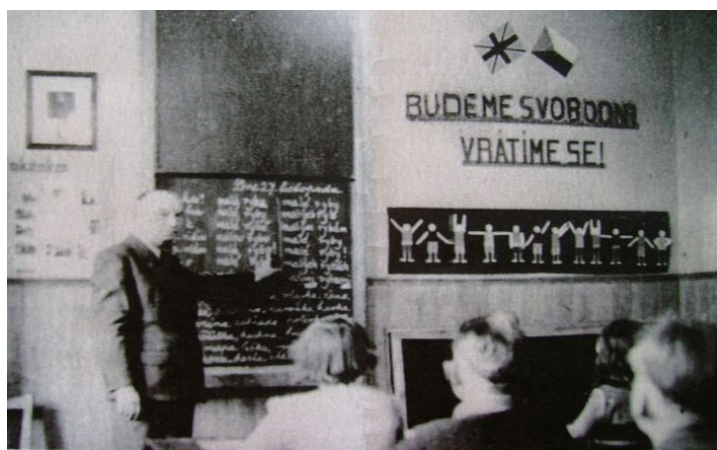
2.3. Leták „Československé děti do Československé školy!“

2.4. Budova školy v Hinton Hall

2.5. Budova střední školy v Llanwrtyd Wells (pohled z 50. let)

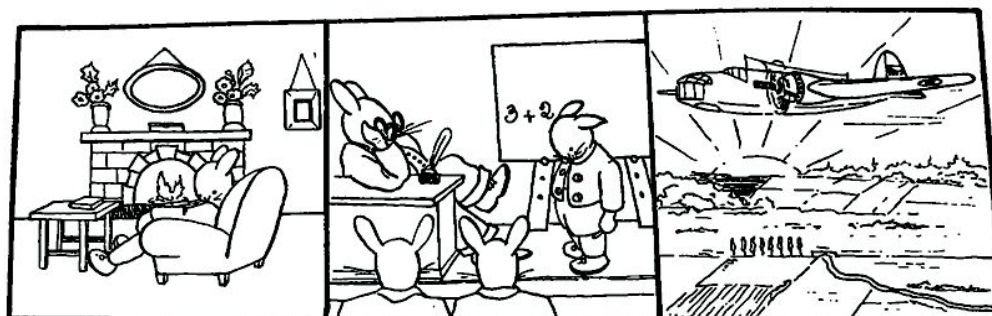
2.6. Státní škola v Camberley učebna

2.7. Národní škola Maesfen Hall, návštěva prezidenta Beneše s chotí

Dobrodružství králíčka Legoše

Napsal a nakreslil sgt. K. M.

28. A tak Bobek zatím bydlí u té anglické králičí rodinky — protože jak se dozvěděl — je v Anglii.

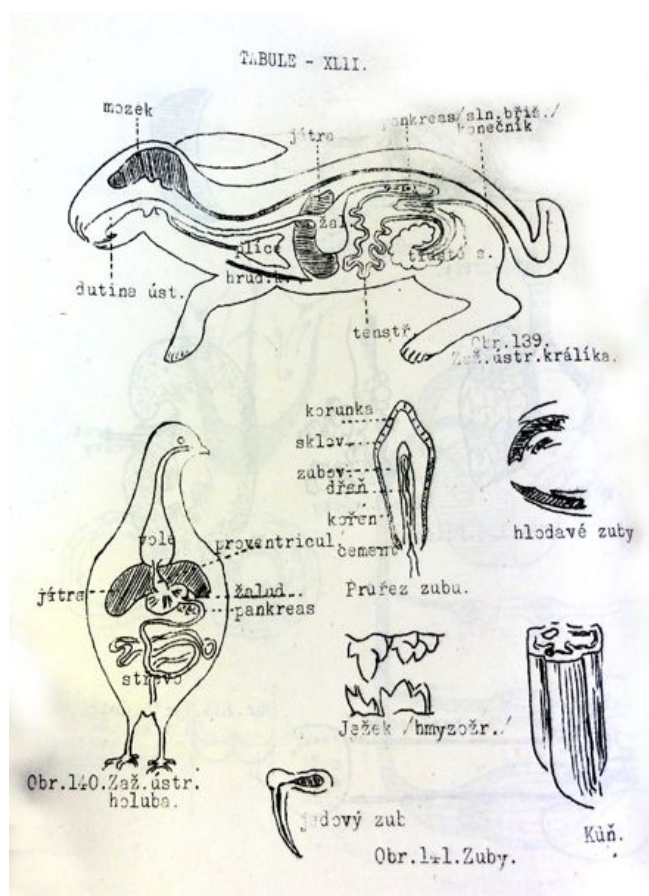
29. Přes zimu chodí nyní do anglické školy a volný čas tráví mezi českými letci, kteří jej pojmenovali „Legoš.“

30. A až bude opět teplo a sluníčko, slíbili mu, že jej vezmou zpět do Čech k tatínkovi a mamince.

2.8. Dobrodružství králíčka Legoše, komiks z časopisu Poupě

2.9. Střední škola Hinton Hall, život na škole

2.10. Ukázky učebnic vydaných ve Velké Británii

2.11. Maturitní tablo prvních vojenských maturit, duben 1941

2.12. Účastníci kurzu Summer School na univerzitě v Bangoru 1941